

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 665/2016-18

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 9. novembra 2016 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. Tiborom Timárom, Advokátska kancelária TIMAR & partners, s. r. o., Štúrova 42, Šaľa, vo veci namietaného porušenia jeho základných práv zaručených čl. 17 ods. 1, 2 a 5 a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a práva zaručeného čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 2 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Dunajská Streda v konaní vedenom pod sp. zn. Tp 43/2016 a jeho uznesením zo 14. augusta 2016 a uznesením Krajského súdu v Trnave č. k. 3 Tpo 69/2016-314 z 18. augusta 2016 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. septembra 2016 doručená sťažnosť [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a práva na slobodu a bezpečnosť podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 2 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Dunajská Streda (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. Tp 43/2016 a jeho uznesením zo 14. augusta 2016 (ďalej aj „uznesenie okresného súdu“) a uznesením Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 3 Tpo 69/2016-314 z 18. augusta 2016 (ďalej aj „uznesenie krajského súdu“).

2. Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ je trestne stíhaný za zločin obmedzovania osobnej slobody podľa § 183 ods. 1 a 2 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. d) Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom vydierania podľa § 189 ods. 1 Trestného zákona spolupáchatelstvom podľa § 20 Trestného zákona s ďalšími 5 spoluobvinenými osobami. Uznesením okresného súdu zo 14. augusta 2016 vzal sudca pre prípravné konanie sťažovateľa do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku a súčasne podľa § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku rozhodol o tom, že väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradí. Krajský súd uznesením z 18. augusta 2016 uznesenie okresného súdu zrušil a súčasne sťažovateľa zbral do väzby z dôvodov uvedených v § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku, pričom rovnako ako okresný súd väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil.

3. Za najpodstatnejší dôvod podania sťažnosti sťažovateľ považuje „skutočnosť, že sudca pre prípravné konanie Okresného súdu v Dunajskej Strede nesprávne postupoval, keď vôbec sťažovateľovi ako obvinenému a jeho obhajcovi nedoručil návrh na vzatie do väzby ani ich s obsahom návrhu neoboznámil a neumožnil obvinenému (alebo jeho obhajcovi) uviesť konkrétne argumenty voči predmetnému návrhu na vzatie do väzby a voči konkrétnym skutočnostiam, ktoré majú zakladať dôvod väzby a boli uvedené v predmetnom návrhu na vzatie do väzby“. Krajský súd mal podľa sťažovateľa uvedené pochybenie sudcu pre prípravné konanie vyhodnotiť za konvalidované „účasťou prokurátora pri výsluchu obvineného... a záverečným návrhom prokurátora predneseným na tomto procesnom úkone“, s čím však sťažovateľ vyjadruje nesúhlas, pretože „výklad

práv obvineného pri rozhodovaní o obmedzení osobnej slobody, teda o základnom práve nemôže byť reštriktívny ale práve naopak extenzívny...

Názor Krajského súdu v Trnave o tzv. konvalidácii je právne neudržateľný, nakoľko nemôže predsa samotná účasť prokurátora na výsluchu konvalidovať to, že sudca pre prípravné konanie nedoručil návrh na vzatie do väzby a ani s ním obvineného a obhajcu neoboznámil. Samotná účasť prokurátora na výsluchu nijako nespôsobilu, že obvinený vedel, čo uviedol prokurátor v návrhu na väzbu, a v čom prokurátor vzhliadal jednotlivé dôvody väzby, teda aké skutočnosti a okolnosti ju majú zakladať. Rovnako ani skutočnosť, že prokurátor predniesol záverečný návrh nemôže konvalidovať uvedené procesné pochybenie, nakoľko ako je zrejmé aj zo zápisnice o výsluchu sťažovateľa ako obvineného prítomný intervenujúci prokurátor Okresnej prokuratúry v Dunajskej Strede v rámci záverečného návrhu uviedol iba toľko, že navrhuje vziať obvineného do väzby pre dôvody väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a), b), c) Trestného poriadku, pričom žiadnym spôsobom nerozvedol v rámci záverečného návrhu tieto dôvody o konkrétne skutočnosti, v ktorých vzhliada jednotlivé dôvody väzby a ani v rámci záverečného návrhu neprečítal ani len časť písomného návrhu na vzatie do väzby.

Obvinený teda nepoznal konkrétne materiálne podmienky, ktoré vzhliadal prokurátor na jeho vzatie do väzby a nedozvedel sa ich ani zo záverečného návrhu (navrhujem, aby bol pre komplexné posúdenie veci ÚS SR prehratý aj zvukový záznam z uvedeného procesného úkonu OS DS). Je potrebné uviesť, že aj z vyjadrenie obhajcu je zrejmé, že vo vzťahu k dôvodom väzby, ktoré prokurátor v záverečnom návrhu iba všeobecne uviedol bez konkretizácie skutočností a okolností, ktoré majú jednotlivý dôvod väzby zakladať, sa obhajca rovnako vyjadril iba všeobecne a nereagoval na žiadne konkrétne skutočnosti, z čoho je jednoznačné, že obvinený a obhajca nepoznali obsah návrhu na vzatie do väzby.“ .

4. Sťažovateľ nadväzne na uvedené cituje z predchádzajúcej judikatúry ústavného súdu ustálenej v súvislosti s ústavným prieskumom konaní o zákonnosti väzby, v zmysle ktorej by aj v konaní podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru mali byť osobe obvinenej poskytované určité procesné záruky vyplývajúce z čl. 6 ods. 1 dohovoru. Podľa názoru sťažovateľa musí každá osoba, o ktorej väzbe sa rozhoduje, mať možnosť predložiť argumenty a dôvody proti väzbe a vždy „musí byť zaručená kontradiktórnosť konania a rovnosť zbraní...“

V posudzovanom prípade rozhodol sudca pre prípravné konanie o vzatí obvineného do väzby, pričom obvinenému neposkytol možnosť reagovať na základné tvrdenia prokuratúry obsiahnuté v jej samotnom návrhu na vzatie do väzby, ktorá v podstate iniciovala konanie o vzatí do väzby...

Tým, že obvinenému (sťažovateľovi) nebola daná možnosť sa vyjadriť k argumentácii obsiahnutej v návrhu prokuratúry na vzatie do väzby, na základe ktorého v konečnom dôsledku došlo k vzatiu do väzby, bola postupom sudcu pre prípravné konanie a odvolacieho súdu v predmetnej veci obvinenému odňatá možnosť predložiť v konaní argumenty a dôvody proti svojmu vzatiu do väzby, a preto postupom a uznesením sudcu pre prípravné konanie došlo k porušeniu práv obvineného zaručených v čl. 17 ods. 2 a 5 ústavy a v čl. 5 ods. 4 dohovoru v dôsledku nerešpektovania zásady kontradiktórnosti konania a princípu rovnosti zbraní (spôsobom primeraným pre konanie týkajúce sa preskúmania zákonnosti pozbavenia osobnej slobody väzbou).“.

5. Na základe uvedených skutočností sťažovateľ žiada, aby ústavný súd o jeho veci takto rozhodol:

„1. Postupom a Uznesením sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu v Dunajskej Strede zo dňa 14. 08. 2016, sp. zn. Tp43/2016 v spojení s Uznesením Krajského súdu v Trnave zo dňa 18. 08. 2016, sp. zn. 3Tpo 69/2016 boli porušené základné práva a slobody sťažovateľa podľa čl. 17 ods. 1, ods. 2 a ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 50 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 5 ods. 1 písm. c), ods. 2, ods. 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

2. Uznesenie sudcu pre prípravné konanie Okresného súdu v Dunajskej Strede zo dňa 14. 08. 2016, sp. zn. Tp43/2016 a Uznesenie Krajského súdu v Trnave zo dňa 18. 08. 2016, sp. zn. 3Tpo 69/2016 sa zrušujú.

3. Ústavný súd priznáva sťažovateľovi náhradu trov konania vo výške 360,36 €, ktoré je povinný Krajský súd Trnava zaplatiť do dvoch mesiacov od doručenia tohto nálezu na účet jeho právneho zástupcu.“

II.

6. Podľa čl. 124 ústavy je ústavný súd nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

9. Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť sťažovateľa prerokoval na neverejnom zasadnutí a preskúmal ju zo všetkých hľadísk uvedených v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

10. Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

11. O zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti možno podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu hovoriť vtedy, ak namietaným postupom orgánu štátu (v posudzovanom prípade ide o krajský súd rozhodujúci o zákonnosti väzby) nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre

nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú sťažnosť preto možno považovať takú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (II. ÚS 70/00, IV. ÚS 66/02, I. ÚS 56/03, III. ÚS 77/05, III. ÚS 198/07).

K namietanému porušeniu označených práv postupom a uznesením okresného súdu

12. Z ustálenej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Pokiaľ ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti fyzickej osoby alebo právnickej osoby zistí, že ochrany toho základného práva alebo slobody, porušenie ktorých namieta, sa sťažovateľ mohol domôcť využitím jemu dostupných a aj účinných právnych prostriedkov nápravy, prípadne iným zákonom upraveným spôsobom pred iným súdom alebo pred iným štátnym orgánom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku svojej právomoci na jej prerokovanie (m. m. I. ÚS 6/04, IV. ÚS 179/05, IV. ÚS 243/05, II. ÚS 90/06, III. ÚS 42/07).

13. Zmyslom a účelom uvedeného princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy, ktoré sú povinné vykladať a aplikovať príslušné zákony na konkrétny prípad v súlade s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ods. 5 ústavy, sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného

súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

14. Z obsahu sťažnosti, ako aj uznesenia krajského súdu je zrejmé, že uznesenie okresného súdu zo 14. augusta 2016 a konanie, ktoré jeho vydaniu predchádzalo, bolo predmetom prieskumu krajským súdom v konaní o sťažnosti, ktorú sťažovateľ zahlásil hneď po vyhlásení uznesenia okresným súdom. V súvislosti s namietaným porušením práv je preto z ústavného hľadiska podstatné a určujúce preskúmať, či uznesenie krajského súdu mohlo zasiahnuť do obsahu označených práv spôsobom odôvodňujúcim vyslovenie porušenia týchto práv rozhodnutím ústavného súdu. Vzhľadom na uvedený princíp subsidiarity ústavný súd sťažnosť v časti smerujúcej proti postupu a uzneseniu okresného súdu odmietol pre nedostatok právomoci na jej prerokovanie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

K namietanému porušeniu označených práv uznesením krajského súdu

15. Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov a nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

16. Podľa čl. 17 ods. 1 ústavy osobná sloboda sa zaručuje.

17. Podľa čl. 17 ods. 2 ústavy nikoho nemožno stíhať alebo pozbaviť slobody inak, ako z dôvodov a spôsobom, ktorý ustanoví zákon. Nikoho nemožno pozbaviť slobody len pre neschopnosť dodržať zmluvný záväzok.

18. Podľa čl. 17 ods. 5 ústavy do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom a na základe rozhodnutia súdu.

19. Podľa čl. 50 ods. 3 ústavy má obvinený právo, aby mu bol poskytnutý čas a možnosť na prípravu obhajoby a aby sa mohol obhajovať sám alebo prostredníctvom obhajcu.

20. Podľa čl. 5 ods. 1 písm. c) dohovoru má každý právo na slobodu a osobnú bezpečnosť. Nikoho nemožno pozbaviť slobody okrem prípadu zákonného zatknutia alebo iné pozbavenia slobody osoby za účelom predvedenia pred príslušný súdny orgán pre dôvodné podozrenie zo spáchania trestného činu, alebo ak sú oprávnené dôvody domnievať sa, že je potrebné zabrániť jej v spáchaní trestného činu alebo v úteku po jeho spáchaní;

21. Podľa čl. 5 ods. 2 dohovoru každý zatknutý musí byť oboznámený bez meškania a v jazyku, ktorému rozumie, s dôvodmi svojho zatknutia a s každým obvinením proti nemu.

22. Podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru každý, kto bol pozbavený slobody zatknutím alebo iným spôsobom, má právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd urýchlene rozhodol o zákonnosti jeho pozbavenia slobody a nariadil prepustenie, ak je pozbavenie slobody nezákonné.

23. Ústavný súd v zmysle svojej ustálenej judikatúry zdôrazňuje, že väzba je najzávažnejším zásahom do osobnej slobody a do práv obvineného. Keďže ide o najzávažnejší zásah, vyžaduje po celý čas súdnu kontrolu ústavnosti a zákonnosti (mutatis mutandis III. ÚS 26/01). Je výsostným právom, ale aj povinnosťou všeobecného súdu skúmať všetky okolnosti spôsobilé vyvrátiť alebo potvrdiť existenciu skutočného

verejného záujmu odôvodňujúceho so zreteľom na prezumpciu nevinu výnimku z pravidla rešpektovania osobnej slobody a uviesť ich v rozhodnutiach o väzbe (Toth c. Rakúsko z 12. 12. 1991). Ústavný súd už vo viacerých svojich rozhodnutiach zdôraznil, že jeho právomoc na rozhodovanie vo väzobných veciach predpokladá výlučne skúmanie toho, či sa v konaní pred väzobnými súdmi dodržali ústavno-procesné princípy takeého obmedzenia osobnej slobody, akým je väzba obvineného (II. ÚS 76/02, IV. ÚS 83/03, IV. ÚS 171/03).

24. Ústavný súd vo svojej judikatúre k čl. 17 ods. 2 ústavy uviedol, že vo vzťahu k väzbe obsahuje také práva, akými sú napríklad právo byť vo väzbe len zo zákonného dôvodu a na základe rozhodnutia sudcu alebo súdu; právo podať návrh na konanie, v ktorom by súd neodkladne alebo urýchlene rozhodol o zákonnosti väzby a nariadil prepustenie, ak je táto nezákonná; právo nebyť vo väzbe dlhšie ako po nevyhnutnú, resp. primeranú dobu alebo byť prepustený počas konania, pričom prepustenie môže byť podmienené zárukou (III. ÚS 7/00, I. ÚS 100/04). Z čl. 17 ods. 2 ústavy vyplýva neodmysliteľná súvislosť medzi väzobným dôvodom uvedeným v zákone a rozhodnutím sudcu alebo súdu, a to nielen pri rozhodnutiach o vzatí do väzby, ale aj počas ďalšieho trvania väzby. Zákonnosť väzby je zároveň determinovaná aj skutkovými okolnosťami, ktoré by svojou podstatou mali dať ratio decidendi (nosné dôvody) na uplatnenie vhodného zákonného ustanovenia. S touto konštatáciou úzko súvisí aj obsah základného práva podľa čl. 17 ods. 5 ústavy, z ktorého vyplýva oprávnenie konkrétnej osoby na preskúmanie okolností svedčiacich pre a proti väzbe, ale zároveň aj povinnosť súdu rozhodnúť na základe konkrétnych skutočností, a nie na základe abstraktnej úvahy (obdobne III. ÚS 271/07).

25. Základné právo podľa čl. 17 ods. 2 ústavy vo svojom znení odkazuje na zákon, a preto pri posudzovaní otázky jeho rešpektovania alebo porušenia musí brať ústavný súd do úvahy zákonnú úpravu a jej aplikáciu príslušným orgánom. Rovnako aj z čl. 17 ods. 5 ústavy vyplýva, že do väzby možno vziať iba z dôvodov a na čas ustanovený zákonom. Príslušná zákonná úprava obsiahnutá predovšetkým v Trestnom poriadku je tak integrálnou súčasťou ústavného rámca zaručenej osobnej slobody (II. ÚS 55/98). Obdobne aj čl. 5 ods. 1 dohovoru vyžaduje, aby k pozbaveniu osobnej slobody došlo „v súlade s konaním

ustanoveným zákonom“ a každé dohovorom prípustné pozbavenie osobnej slobody [čl. 5 ods. 1 písm. a) až f)] musí byť „zákonné“. Dohovor tu teda priamo odkazuje na vnútroštátne právo, a preto rešpektovanie tohto práva je integrálnou súčasťou záväzkov zmluvných štátov (Lukanov v. Bulharsko z 20. marca 1997, § 43). Obdobne aj podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru je predmetom súdneho prieskumu „zákonnosť“ pozbavenia osobnej slobody.

26. Podľa prvej vety a piatej až ôsmej vety § 72 ods. 2 Trestného poriadku konať a rozhodovať možno len o väzbe osoby, proti ktorej bolo vznesené obvinenie. Pred rozhodnutím o väzbe musí byť obvinený vypočutý; o čase a mieste výsluchu sa vhodným spôsobom upovedomí prokurátor, obvinený a jeho obhajca, ak je dosiahnuteľný. Predseda senátu alebo sudca pre prípravné konanie vypočuje obvineného, a potom umožní prísediacim alebo sudcom, prokurátorovi a obhajcovi položiť obvinenému otázky týkajúce sa rozhodnutia o väzbe; bez výsluchu obvineného možno rozhodnúť o väzbe len vtedy, ak obvinený výslovne požiadal, aby sa konalo v jeho neprítomnosti alebo ak zdravotný stav obvineného neumožňuje jeho výsluch. Zástupca záujmového združenia alebo iná osoba ponúkajúca záruku alebo peňažnú záruku sa upovedomí o výsluchu, ak je to potrebné. Návrhy a žiadosti prokurátora sa bezodkladne doručia obvinenému a žiadosti obvineného alebo iných osôb, podané v jeho prospech prokurátorovi tak, aby sa k nim prokurátor a obvinený mali možnosť pred rozhodnutím o väzbe vyjadriť; to platí aj o dôvodoch, pre ktoré má súd rozhodnúť o predĺžení celkovej lehoty väzby podľa § 76a.

27. Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia uznesenia z 18. augusta 2016, ktorým podľa § 194 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku zrušil uznesenie okresného súdu a podľa § 72 ods. 2 Trestného poriadku vzal sťažovateľa do väzby z dôvodov § 71 ods. 1 písm. b) a c) Trestného poriadku a väzbu sťažovateľa dohľadom probačného a mediačného úradníka nenahradil, po zhrnutí obsahu uznesenia okresného súdu, ako aj obsahu písomného odôvodnenia sťažovateľom zhlásenej sťažnosti uviedol:

„Proti obvinenému [REDAKOVANÉ] sa vedie trestné stíhanie pre zločin obmedzovania osobnej slobody podľa § 183 odsek 1, odsek 2 písm. a/ Trestného zákona s poukazom na ustanovenie § 138 písm. d/ Trestného zákona v jednočinnom súbehu so zločinom vydierania podľa § 189 odsek 1 Trestného zákona spolupáchatelstvom

podľa § 20 Trestného zákona. Obvinenie podľa § 206 odsek 1 Trestného poriadku mu bolo vznesené uznesením vyšetrovateľa OR PZ v Dunajskej Strede, Odbor kriminálnej polície zo dňa 12. 08. 2016 sp. zn. ČVS: ORP-537/1-VYS-DS-2016 a to na skutkovom základe uvedenom nielen v tomto uznesení ale aj v návrhu prokurátora na vzatie do väzby a v neposlednom rade aj v odôvodnení napadnutého uznesenia.

Osobná sloboda obvineného [REDAKOVANÉ] bola obmedzená dňa 11. 08. 2016 o 13.10 hod. Uznesenie o vznesení obvinenia bolo obvinenému doručené dňa 12. 08. 2016.

Prokurátor Okresnej prokuratúry Dunajská Streda doručil na Okresný súd Dunajská Streda návrh na vzatie obvinených do väzby dňa 13. 08. 2016 o 12.20 hod.

Sudca pre prípravné konanie bez meškania určil termín procesného úkonu, ktorý predchádzal vydaniu napadnutého uznesenia, na deň 14. 08. 2016.

Zo zápisnice o výsluchu obvineného zo dňa 14. 08. 2016 krajský súd zistil, že pred rozhodnutím o väzbe bol obvinený sudcom pre prípravné konanie vypočutý a to aj za prítomnosti prokurátora aj jeho obhajcu. Nedostatok spočívajúci v nedoručení návrhu prokurátora na vzatie do väzby pri tomto procesnom úkone nenamietali.

K vytýkanému postupu sudcu pre prípravné konanie krajský súd poukazuje na znenie ustanovenia § 72 odsek 2 Trestného poriadku z ktorého vyplýva sudcovi pre prípravné konanie predovšetkým povinnosť pred rozhodnutím o väzbe obvineného vypočuť, ktorý postup bol dodržaný.

Vyššie citované zákonné ustanovenie upravuje povinnosť sudcu pre prípravné konanie doručiť obvinenému návrh prokurátora na vzatie obvineného do väzby.

V prejednávanej veci však krajský súd zastáva názor, že nedoručenie písomného návrhu bolo konvalidované účasťou prokurátora pri výsluchu obvineného, ktorý predchádzal rozhodnutiu o vzatí do väzby a záverečným návrhom prokurátora predneseným na tomto procesnom úkone.

Na základe obsahu spisového materiálu krajský súd, zhodne ako sudca pre prípravné konanie dospel k záveru, že doposiaľ vykonané dôkazy nasvedčujú nielen na to, že sa stal skutok, pre ktorý sa vedie trestné stíhanie ale aj na to, že účasť na tomto skutku mal aj obvinený [REDAKOVANÉ], pričom skutok vykazuje zákonné znaky skutkových podstát označených trestných činov.

Rozhodovanie o väzbe nie je rozhodovaním o vine resp. treste, bude vecou ďalšieho dokazovania ustáliť, akou mierou a akým konkrétnym konaním sa ten ktorý obvinený podieľal na skutku, pre ktorý bolo vznesené obvinenie. V tomto, počiatočnom štádiu trestného konania postačuje na rozhodnutie o väzbe existencia dôvodného podozrenia, že sa stal skutok, že sa na tomto zúčastnil aj obvinený.

Na rozdiel od sudcu pre prípravné konanie krajský súd zistil u obvineného [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] len existenciu väzobného dôvodu v zmysle § 71 odsek 1 písm. b/ a písm. c/ Trestného poriadku.

Na ustálenie väzobného dôvodu podľa § 71 odsek 1 písm. a/ Trestného poriadku nepostačuje zistenie, že obvinený je cudzí štátny príslušník s trvalým bydliskom na území domovského štátu, pokiaľ súčasne neexistujú konkrétne skutočnosti nasvedčujúce na snahu obvineného vyhýbať sa trestnému stíhaniu.

Existenciu kolúzne väzby v zmysle § 71 odsek 1 písm. b/ Trestného poriadku založil krajský súd na zistení, že skutku, pre ktorý bolo začaté trestné stíhanie a vznesené obvinenie, sa malo dopustiť celkovo 6 obvinených, ktorí sa mali prezentovať voči poškodeným spôsobom popísaným v skutkovej vete uznesenia o vznesení obvinenia. Na základe doposiaľ vykonaného dokazovania je dôvodný záver, že všetci obvinení v kritickom čase cielene vyhľadali poškodených za účelom vymoženia dlhu pre obvineného [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ]. Zároveň je dôvodné podozrenie, že poškodených obmedzili na slobode spôsobom, ktorý vykazuje znaky závažnejšieho spôsobu konania v zmysle § 138 písm. d/ Trestného zákona, a tiež je podozrenie, že sa dopustili aj zločinu vydierania podľa § 189 Trestného zákona. Tento charakter trestnej činnosti a existencia dôvodného podozrenia je podopretá nielen výpoveďami poškodených ale aj lekárskymi správami odôvodňujú obavu, že obvinení, v prípade ponechania na slobode budú sa navzájom ovplyvňovať prípadne inak pôsobiť na svedkov a ďalšie do úvahy prichádzajúce dôkazy, aby tak marili dokazovanie skutočnosti rozhodujúcich pre trestné stíhanie.

Skutočnosť, že konanie obvinených malo byť zamerané na zabezpečenie vrátenia dlhu od [REDAKOVANÉ], ktorý doposiaľ nebol vypočutý, odôvodňuje obavu z možného pôsobenia aj na tohto svedka a tiež obavu, že by mohli obvinení v páchaní takejto trestnej činnosti pokračovať a to aj s poukazom na to, že obvinený [REDAKOVANÉ] je na úteku.

Z vyššie uvedených dôvodov krajský súd po zrušení napadnutého uznesenia rozhodol spôsobom uvedeným vo výrokovvej časti, keď nezistil žiadne také skutočnosti, ktoré by odôvodňovali inú zmenu napadnutého uznesenia.

Zároveň krajský súd nenahradil väzbu obvineného [REDAKOVANÉ] dohľadom probačného a mediačného úradníka nad obvineným v zmysle § 80 odsek 1 písm. c/ Trestného poriadku, keď mal za to, že týmto alternatívnym inštitútom nemožno dosiahnuť účel väzby a účinne zabrániť obvinenému v správaní, ktoré zakladá väzobný dôvod v zmysle § 71 odsek 1 písm. b/, písm. c/ Trestného poriadku.“

28. Ústavný súd považuje za potrebné uviesť, že mu neprislúcha, aby v rámci konania o ústavnej sťažnosti posudzoval, či dokonca skúmal existenciu dôvodov väzby sťažovateľa alebo akéhokoľvek iného obvineného. To prislúcha zásadne všeobecným súdom. Vzhľadom na svoje postavenie nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) nie je jeho úlohou ani konať ako súd tretej alebo štvrtej inštancie, ale preskúmať zlučiteľnosť opatrenia, ktorým je jednotlivец pozbavený slobody, s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách (I. ÚS 165/02).

29. Európsky súd pre ľudské práva vo svojej judikatúre k čl. 5 dohovoru postupne formuloval viaceré samostatné práva osôb vo väzbe, medzi ktoré patrí aj právo na kontradiktórne konanie a vypočutie pred rozhodnutím o zákonnosti väzby (porov. napríklad rozsudok z 21. 12. 2010, Michalko proti Slovensku, sťažnosť č. 35377/05, ods. 156 a tam citovaná judikatúra), ale aj všeobecnejšie právo na „zákonnosť“ konania a právo nebyť zbavený osobnej slobody svojvoľným (arbitrárnym) postupom (porov. už citovaný Michalko proti Slovensku, ods. 156 a 158). Podľa § 72 ods. 2 ôsmej vety Trestného poriadku sa návrhy a žiadosti prokurátora majú bez meškania doručiť obvinenému, čo v súlade s judikatúrou ústavného súdu možno považovať za súčasť záruk vyplývajúcich z čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru (porov. napr. I. ÚS 67/03, I. ÚS 100/04, I. ÚS 2/05, III. ÚS 34/07). V skorších z citovaných rozhodnutí ústavný súd ešte výslovne uvádzal právo na doručenie písomného podania prokurátora (ako protistrany obvineného v trestnom konaní). Je však potrebné uviesť, že táto judikatúra sa týkala situácií, keď súdy rozhodovali o predĺžení väzby na neverejných zasadnutiach bez výsluchu obvinených.

Po novelizácii ustanovenia § 72 ods. 2 Trestného poriadku sa o väzbe rozhoduje zásadne po vypočutí obvineného.

30. Vzhľadom na zásadnú sťažnostnú námietku o nedoručení návrhu na vzatie sťažovateľa do väzby sudcom pre prípravné konanie pred jeho rozhodnutím o väzbe si ústavný súd vyžiadal na nahliadnutie spis okresného súdu Tp 43/2016, z ktorého zistil, že okresný súd rozhodoval o návrhu prokurátora okresnej prokuratúry z 13. augusta 2006 na vzatie do väzby vo vzťahu k piatim obvineným, ktorí sa mali spoločným konaním dopustiť skutku bližšie špecifikovaného v označenom návrhu. Jednotlivých obvinených vypočúval sudca pre prípravné konanie okresného súdu postupne, vždy za prítomnosti prokurátora okresnej prokuratúry podávajúceho návrh na vzatie do väzby a obhajcov obvinených, pričom o každom výsluchu bola okresným súdom spísaná zápisnica o jeho priebehu, ako aj o vydaných rozhodnutiach o väzbe a možnosti jej nahradenia dohľadom probačného a mediačného úradníka. Na záver všetky osoby prítomné na výsluchu zápisnicu podpísali. Spis okresného súdu za každou zápisnicou o výsluchu ktoréhokoľvek z obvinených obsahuje písomné vyhotovenie uznesenia o väzbe vydaného po vykonaní výsluchu a pripojené doručky, z ktorých vyplýva, že obvineným bola bezprostredne po výsluchu 14. augusta 2016 doručená nielen kópia zápisnice o výsluchu a písomné vyhotovenie uznesenia, ale aj návrh okresnej prokuratúry. Tak to je aj v prípade sťažovateľa, vo vzťahu ku ktorému obsahuje spis okresného súdu zápisnicu o jeho výsluchu, ktorý podľa nej začal 14. augusta 2016 o 18.15 h a skončil o 19.15 h. Podľa doručky pripojenej k uzneseniu okresného súdu sp. zn. Tp 43/2016 zo 14. augusta 2016 týkajúceho sa osoby sťažovateľa bola sťažovateľovi do vlastných rúk doručená zápisnica o jeho výsluchu, uznesenie okresného súdu vydané nadväzujúc na výsluch, ako aj návrh okresnej prokuratúry. Zo zápisnice o výsluchu prvého obvineného ([REDACTED]) tiež vyplýva, že návrh na vzatie obvinených (vrátane sťažovateľa) do väzby bol „krátkou cestou“ doručený aj obhajcom obvinených ([REDACTED] a [REDACTED]).

31. Na základe uvedených zistení tak možno urobiť záver, že návrh na vzatie sťažovateľa (a ostatných spoluobvinených) do väzby bol v čase jeho výsluchu známy

(resp. bol doručený) obhajcovi sťažovateľa ešte pred jeho výsluchom (konkrétne počas výsluchu prvého zo spoluobvinených [REDAKOVANÉ], ktorý sa podľa zápisnice o jeho výsluchu konal 14. augusta 2016 v čase od 16.00 h do 17.15 h) a samotnému sťažovateľovi bol doručený najneskôr bezprostredne po vykonanom výsluchu spolu s písomným vyhotovením uznesenia okresného súdu a zápisnicou o výsluchu.

32. Z obsahu zapožičaného spisu ďalej vyplýva, že 18. augusta 2016 o 7.40 h bolo krajskému súdu obhajcom sťažovateľa doručené písomné odôvodnenie sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu o väzbe. Zo zápisnice o neverejnom zasadnutí zároveň vyplýva, že o sťažnosti sťažovateľa proti uzneseniu okresného súdu z 18. augusta 2016 sa začalo rozhodovať o 9.10 h.

33. Ústavný súd posudzujúc uvedený priebeh konania o väzbe sťažovateľa tak vo vzťahu k jeho námietke, v zmysle ktorej sudcom pre prípravné konanie okresného súdu pred rozhodnutím o väzbe nebol doručený návrh na vzatie sťažovateľa do väzby, konštatuje, že počas rozhodovania o sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. Tp 43/2016 zo 14. augusta 2016 pred krajským súdom už bolo uvedené pochybenie okresného súdu napravené, a to jeho doručením spolu s uznesením okresného súdu. Sťažovateľ teda v materiálnom chápaní mal možnosť proti dôvodom uvedeným v návrhu na jeho vzatie do väzby vecne argumentovať najneskôr v konaní o svojej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu. Toto svoje právo aj prostredníctvom svojho obhajcu využil, keď ešte pred rozhodnutím o sťažnosti proti uzneseniu o väzbe krajskému súdu doručil písomné odôvodnenie svojej sťažnosti zahlásenej po výsluchu konanom 14. augusta 2016, pričom ústavný súd postrehol, že časť z ním uvedenej argumentácie o nedostatku väzobného dôvodu v zmysle § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku krajský súd akceptoval, čo sa odrazilo v obsahu jeho rozhodnutia.

34. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, podľa ktorej sa trestné konanie od svojho začiatku až po jeho koniec považuje za proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom

súde namietať pochybenia znamenajúce porušenia práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania (napr. III. ÚS 3/02, III. ÚS 18/04, III. ÚS 75/05, IV. ÚS 76/05, I. ÚS 177/09).

35. Uvedené skutočnosti týkajúce sa postupu vo veci konajúcich všeobecných súdov dosvedčujú, že sťažovateľom tvrdené porušenie princípu kontradiktórnosti konania spočívajúce v nedoručení návrhu na jeho vzatie do väzby bolo po vydaní uznesenia okresného súdu následne konvalidované. Aj napriek tomu, že krajský súd videl nápravu pochybení okresného súdu v iných skutočnostiach (osobná účasť prokurátora a sťažovateľa pri rozhodovaní o vzatí do väzby), možno z ústavného hľadiska rozhodnutie krajského súdu považovať za ústavne akceptovateľné, keďže v konaní ako celku bola sťažovateľovi v súčinnosti s obhajcom (ktorému bol návrh na vzatie do väzby doručený ešte pred výsluchom sťažovateľa) daná dostatočná príležitosť formulovať a predkladať argumenty proti dôvodom uvedeným prokurátorom okresnej prokuratúry v návrhu na jeho vzatie do väzby.

36. Ústavný súd sa pridáva názoru, že jeho prípadný zásah spočívajúci v nahradení právneho názoru krajského súdu je možné realizovať len v prípade nezlučiteľnosti napádaného rozhodnutia krajského súdu s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecných súdov, v zmysle ustálenej judikatúry by mohol napadnutý právny názor krajského súdu nahradiť iba v prípade, ak by bol tento svojvoľný, zjavne neodôvodnený, resp. ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by však bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam. To sa však v danej veci nestalo, keďže krajský súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia Trestného poriadku podstatne pre posúdenie veci [§ 71 ods. 1 písm. b) a c), § 72 ods. 1 a § 80 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku] interpretoval a aplikoval ústavne konformným spôsobom, a jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov, sú logické, a preto aj právne akceptovateľné. Ako ústavný súd stabilne prízvukuje, na vyslovenie namietaného porušenia označených práv nestačí subjektívny názor sťažovateľa o ich porušení, ale k takémuto

porušení práv aj reálne musí dôjsť. Skutočnosť, že sa sťažovateľ s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným (I. ÚS 188/06). Táto okolnosť nemôže byť dôvodom na vyslovenie porušenia sťažovateľových základných práv už aj z toho dôvodu, že ústavný súd nie je opravnou inšinciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (I. ÚS 19/02).

37. Ústavný súd po prieskume napadnutého rozhodnutia krajského súdu z hľadísk, ktoré ústavný prieskum pripúšťa teda konštatuje, že v prípade sťažovateľa sa nepreukázala neoprávnenosť rozhodnutia obmedzujúceho osobnú slobodu sťažovateľa, resp. preukázala sa jeho udržateľnosť vo vzťahu k dosiahnutiu legitímneho cieľa. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia v zásade nevyplýva nič, čo by signalizovalo arbitrárny alebo zjavne neopodstatnený výklad relevantnej zákonnej úpravy vo veci konajúcimi súdmi vrátane obsahu práva na slobodu a bezpečnosť zaručeného čl. 5 ods. 1 písm. c) a ods. 2 a 4 dohovoru, ako aj základného práva na osobnú slobodu zaručeného čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a základného práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, ktoré mali byť napadnutým uznesením krajského súdu porušené. Na základe toho ústavný súd považoval sťažnosť v tejto časti za zjavne neopodstatnenú, a preto ju podľa § 25 zákona o ústavnom súde odmietol.

38. Keďže ústavný súd sťažnosť odmietol ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa nastolenými v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 9. novembra 2016